

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΩΡΙΣ ΜΠΑΡΡΕΣ

Πέθανε ο Μπαρρές! Πάει, ο Κόσμος τὸν ἔχασε τὸν τελευταῖο ἀντρείο λυρικό.

Τυρνῶ ἀπὸ τὴν κηδεῖα του, τοῦ ἀρμόνιου οἱ θρηνοὶ τὴν ψυχὴ μου ἀκόμη τὴν ἐξεκίζου, κι ὦ φριχτὴ ἀνάγκη τοῦ ποιητῆ, ἀνακράζω, ὦ ἀνάγκη πῶς δυνατὴ κι ἀπ' τὸ θάνατο ποῦ μ' ἔδωγες στὸν ἔρωτα τῆς φράσης νὰ τὸν λησμονήσω τὸ μεγάλο μου τὸν καημὸ... Πρέπει νὰ γράψω λίγες σελίδες γιὰ σένα, μοναδικὲ ἀνθρώπε, σὲ λίγες σελίδες πρέπει νὰ φέρω τὸ καθρέφτισμα τοῦ θαυμασμοῦ μου, ποῦ, ὅσο ζοῦσες, τὸ θολώνανε ἀμέτρητες εἰ ἀντιγνώμιες τῆς ἀλλόφυλης μου ἀτομικότητας. Θὰ ξανάρθουν αὐτὲς πάλε ἴσως πῶς στέριες—πῶς στέριες δίχως ἄλλο—μὰ τὴ μέρα τούτῃ τὴ μαυροφόρα θέλω νὰ λήσῃ μονάχα τῆς καρδιάς μου ἡ λατρεία.

Ἰδεοπαρμένος ἀγώνας στάθηκε ὅλη σου ἡ ζωὴ κι ἀναζητήση γιὰ νὰ βρεῖς τὸ αἰσθητικὸ δόγμα, τὸ ἓνα, ποῦ θὰ σὲ πῆγαινε στὸ διπλὸ σκοπὸ: στὴν ἐπιβολὴ τῆς δράσης καὶ στὸ ξαναζωντάνεμα τῆς καλλιτεχνικῆς συγκίνησης.

Πῶς θὰ ξεχάσουμε ποτὲς τοὺς φαρδιονόητους τόνους τῆς ὀμορφιάς ποῦ γλυκόστρωνες στὶς περιγραφές σου, τὸ ρυθμὸ τὸ φεγγαδόλο ποῦ ξυπνοῦσε μὲ τὴν ἀναπόληση τοῦ κάθε τοπίου, πῶς θὰ τὴν ξεχάσουμε τὴν Ἰταλία σου καὶ τὰ Σπανιόλικά τὰ μεσημέρια μὲ τίς «ἄδοξες ἐκκλησοῦλες», τὴν ὄνειροσυρμὴ τῆς τέχνης σου, ποῦ μᾶς περνοῦσε ἀπ' ὅλα τὰ αἰσθήματα γιὰ νὰ μᾶς φέρει κατόπι στὴν ἀρετὴ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ποῦ ὑψώνει τὸν ἄντρα;

Κάθε φωνὴ τῆς ἰδέας σου καὶ μιὰ νίκη ἐνάντια στὴ μικρόψυχη στενότητα τῶν περιγυρῶν. Ἡ Τέχνη πρέπει νὰ μᾶς δείχνει νέους τύπους ἡρώων, νὰ μᾶς βυθίζει πρέπει σὲ καινούριες ἀνάγκες πίστεως: αὐτὲ καρτερεῖ ἡ παραχορτασμένη ἀπὸ ἀνία ἀνθρωπότητα, καὶ τὸ ἔργο σου στάθηκε ἀμέτρητα παρήγορο τῆς.

Θυμοῦμαι πῶς βρεθήκανε κριτικοὶ νὰ σὲ παραβάλλουν, ἐσένα, τὸν πιστὸ τῆς ἀδιάλλαχτης ὠραιопάθειας, μὲ τὸν Ντ' Ἀννουόντζιο, τὸ ραστακουέρο τῆς φιλολογίας! Τὸ θυμοῦμαι αὐτὴνα τὴν ὥρα κι ἀνατριχιάζω... ὦ! τῆς κριτικῆς ἀποφθεγματισμὲ τυφλωμένε, ὦ! κριτικὴ, ποῦ στὰ σημερνὰ τὰ χρόνια παρομοιάζεις μὲ τὸν ἀρχαῖο Ἡφαίστο: τρέχεις ἀπὸ τὸ ἓνα στ' ἄλλο τραπέζι νὰ κερνᾷς γνώμες, καὶ μὲ τὰ κουτσὰ σου φερσίματα ξεκαρδίζονται οἱ Θεοί.

Κι ἀγαποῦσες τόσο νὰ γελάς, μακαρισμένε μου !

Ἔλεγες μιὰ μέρα πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔπρεπε νὰ χεῖ τρεῖς ὑπαρξεις: ἡ μιὰ γιὰ τὴ σκέψη, γιὰ τὴ δουλιὰ· ἡ ἄλλη γιὰ νὰ μελετᾷς τὸν κόσμο, κ' ἡ τρίτη γιὰ τὴ διασκέδαση. Τὸ καταλάβαινες πῶς γι' αὐτήνα καιρὸς δὲ σοῦ ἔμενε κι ἀλλάζοντάς τηνε γιὰ τοῦτο σὲ εἰρωνεῖα ἡδονικὰ ἐγώπαθη, στή δική σου τὴν ἀμίμητη εἰρωνεῖα, γέλασες ἀμέτρητες φορὲς μὲ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μ' ἓνα Ρενάν ἀκόμη. Μᾶς ἄφισε ἔτσι ἡ διασκέδαση σου λατρευτὰ μνημεῖα τῆς πιδ σοφῆς σάτυρας. Θέλησες πάντα νὰ εἶσαι ἡ θρῆνη τῆς κάθε πνοῆς ποὺ ἐθαίνει ἀπ' τὴν παράδοση τῆς πατρίδας σου.

Ἡξαιρες πῶς τὸ ἔθνος ἀδύνατο νὰ βαστάξει ἀν δὲν τὸ φωτίζει, ὕγεια θεϊκὴ, τῆς διανόησης τὸ ἀλκιμο βοήθημα, πῶς ὁ κόσμος δὲν μπορεῖ νὰ ἑκκολουθήσῃ δίχως τὴ δημιουργικὴ συνειδητὴ ποὺ τὸ πνέμα τοῦ τῇ δίνει. Τὴ Ἡξαιρες καὶ τὴν ἔδωκες ὅλῃ σου τῇ ζωῇ, τὸ πόσο ἀνοιχτόχερα μᾶς τὸ μαρτυρεῖ ὁ θάνατος σου, τὴν ἐξόδεψες τῇ ζωῇ σου λαχταρώντας νὰ ὀδηγήσεις πανώρια τῇ δόξῃ τοῦ Τόπου σου.

Τί μεγαλύτερο μάθημα γιὰ τοὺς νέους κάθε πατρίδας, τί συμβουλή γιὰ σωτήρια ἀγανάχτηση ἐνάντια στὴν ἀπάτριδη ἀνηθικότητα τῶν πολιτικῶν !

Ἐσένα, στερνέ μου λυρικό, σὲ συνεπῆρε πάντα σου ὁ πόθος νὰ γνωριστῇς βαθύτερα μὲ τὴν ἱερὴ περηφάνεια τοῦ εἶναι σου, κ' ἡ μουσικὴ κατάχτηση τοῦ εἶχανε τῆς καθημερινῆς ζήτησης ὁ μέγας ὁ ἐμφυχωτής, καὶ τῆς ἐνέργειας ὁ Δάσκαλος. Στήλωνες τὴ μέθοδο τῆς σποράς: ὁ ἄξιος νέος πρῶτα ἀπ' ὅλα τὴ θέληση τοῦ ἐγὼ τοῦ χρωστᾷ νὰ ξανοίξῃ, νὰ ὑπάρξῃ πρῶτα ἀπ' ὅλα κ' ὕστερα κατέχοντας τὴν ἀξία τῆς ψυχῆς του, νὰ στραφῇ βαθυστόχαστα στὸν πρεπούμενο τὸ δρόμο.

Τώρα, ἀλλήμονο, ὁ ἄνθρωπος ποὺ «ὀμπρὸς στὰ μάτια τῶν βάρβαρων» πολεμᾷ νὰ λυτρωθῇ ἀπ' τὴν ἀσπλαχνὴ μετριοτήτα του, μνησκει τώρα ὀλομόναχος... Μὰ γιὰ σένα ὁ θάνατος ξάφνισμα δὲ βολεῖ νὰ ἐτοιμάσῃ: ἀπὸ χρόνια εἶχες θρονιάσει βασιλικά μέσα στὴ γνώση τῆς ἀθανασίας !

Προχωρεῖς τώρα πρὸς τὴ Λορραίνη σου. Μέσα στὴ δούγιο σκοτάδι ἀπομονωσιασμένη, γαληνόχαρη ἡ ἀνήσυχη ἐνορατικότητα σου θὰ σκεδιάζει πάλι θερμολάλητες ἀρμονίες... Ἡ ἐμπνεύστρα στοργὴ

της γῆς και τῶν προγόνων θά σέ παραστέκει, και μόνε ἐμεῖς ἀπομνήσκουμε δίχως τό ζωντανό ἀχιδοδόλημα τῆς μεγαλοφυΐας.

Σήμερα, μπροστά στην τραγική ὀρφάνια τῆς πατρίδας σου, ὦ! μεγαλόψυχε Λατίνε, μπροστά στην ἀνεξερεύνητη ἐρημιά μας, ἕνας Ἕλληνας, ἀγνωστος κάτω ἀπ' τοὺς καθολικοὺς τοὺς θόλους τῆς Notre Dame, ἕνας Ἕλληνας ἐκλαψε πικρά γιὰ τὸ χαμό σου.

Παρίσι 8 τοῦ Δεκέβρη 1928

ΘΡ. ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

ΜΩΡΙΣ ΜΠΑΡΡΕΣ

«Τὸ ἀνέκφραστο θεῖκό φανέρωμα, τὸ θαυμαστό, τὸ γιομάτο λαμπρότητα μαζί και φρίκη φανέρωμα ποὺ βρίσκεται στὸ βάθος κάθε ἀνθρώπου, ἡ παρουσία τοῦ θεοῦ», ¹⁾ πρέπει νὰ κατέχη ἀδιάκοπα τὸ λογισμό και τὴν ψυχὴ τοῦ ἀληθινοῦ λογίου, ἔπως ἐμεῖς δασκάλικα ὠνοματίσαμε τοὺς ἀνθρώπους ποὺ γράφουμε. Ὁ λόγιος ποὺ δὲν πῆρε κάδο αὐτὴ τῇ θεϊκῇ παρουσίᾳ ἀνάμεσα στὸν κόσμο, ποὺ ἀραδιάζει, στὸ χαρτί, τίς σκεψοῦλες του ἢ τίς παροδικές του σανσασιόνες, εἶναι ψευτολόγιος, ἀνάξιος νὰ φυσήξῃ πνοὴ ζωῆς στοὺς διπλανούς του, νὰ τοὺς βέηθῃ νὰ ὑψωθοῦνε στὸ φῶς τὸ ἀληθινό. Ὁ ψευτολόγιος — ὁ σάρακας κάθε φιλολογίας — μπορεῖ νὰ χεῖ ὕψος ὥραιο. Νὰ ψευτογελάτῃ τὸν εὐκολο τὸν ἀναγνώστη μὲ αἰσθηματολογικὰ τερτίπια ἢ μὲ ἡδονιστικὲς περιγραφές. Μπορεῖ νὰ καμώνεται και τὸν πανσέφ. Νὰ ὥραιο-λογῇ γιὰ τοὺς διάφορους ἰσμούς τῆς μόδας. Ἡ ἀνειλικρίνεια του ὅμως θὰ φανερωθεῖ. Κι ὁ κόσμος ὁ ἀπλὸς κι ὁ ἰσορροπημένος, ὁ κόσμος ποὺ ἰδρώνει παλέδοντας μὲ τὴ Ζωή, ὁ κόσμος ποὺ ὑποφέρει και λαχανιάζει ὅλημερίς κι ὅλονυχτίς κυνηγώντας κάτι στέρεο και βαθύ, θὰ μυριστῇ γλήγορα τὴν ἀνειλικρίνεια τοῦ ψευτολόγιου, και θὰ τὸ πετάξῃ τὸ βιβλίο, λυπημένος ποὺ θὰ βλέπῃ νὰ στήνῃ ἡ λαχτάρα του μήπως κ' εὑρίσκῃ στίς σελίδες του κάτι ποὺ θὰ τονέ δυνάμωνε στο εἰσὸ ἀντίκρισμα τῆς ζωῆς.

Κιντύνεψε νὰ παραστρατήσῃ ὁ Μπαρρὲς στὸ φιλολογικὸ του ξεκίνημα. Κόντεψε νὰ σκλαβώσῃ τὸ, ἀληθινά, ἐξαιρετικὸ του ταλέντο, στὴν ἀδαθὴ ὥραιопάθεια, στὴν ἐγωτιστικὴ φλυαρία, ἱκανή, ἴσως, νὰ

(1) Καρλάιλ.